

АСПЕКТИ НА ГРУПОВАТА ЕФЕКТИВНОСТ В ДЪРЖАВНИ, ЧАСТНИ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Гергана Дженкова

The present study examines the relationship between the aspects of group effectiveness and the organization type. The collected data present the "group members' participation" is the most significant aspect and the "feedback" is the less one. It is hypothesized that the organization type is significant for group effectiveness as a whole and for its 8 aspects separately. The data supported the expectation that private firms are most effective in comparison with state organizations and NGO's.

В съвременните пазарни условия ефективността на организациите е ключова характеристика, определяща тяхната жизнеспособност и конкурентност. Успешността на организациите в цялост се обуславя от ефективността на трудовите групи като нейни основни структурни единици. От начина, по който те осъществяват и подобряват изпълнението си, зависи и адекватното функциониране на организациите.

Ефективността на групите представлява континуум, в който те варират от ефективни до крайно неефективни. В този континуум групите се разполагат според взаимодействието на факторите, които оказват влияние върху тяхното изпълнение и според критериите, използвани за оценка. Сложността на оценяването се дължи на факта, че груповата ефективност е динамичен процес, а не завършено състояние (Илиева, С., 1998 а, б). Познаването на значимите за ефективността фактори е важна стъпка в изграждането и развитието на високоефективни екипи.

Груповата ефективност се изразява преди всичко в изпълнението и жизнеспособността на групата (Sundstrom, E. et al., 1990). Към това екологичната перспектива прибавя като значими фактори въздействието на организационната среда, междугруповите взаимоотношения и др. Според тази перспектива груповата ефективност се определя от взаимодействието между външните условия и вътрешните процеси (Sundstrom, E. & Altman, I., 1989). Тя търпи влияние едновременно по две линии — малката отворена система, групата — и по-голямата отворена социална система, към която тя принадлежи, организацията.

Отчитайки този феномен, настоящото проучване е насочено към изследване на фактори, които влияят върху груповата ефективност. Изходната хипотеза е свързана с очакването, че типът организация е от най-голямо значение за успешното справяне на групата, тъй като той задава стандартите на изпълнение и определя средата на функциониране. Допускаме още, че частните организации ще се отличат с най-висока ефективност, следвани от неправителствените и държавните. Не бе изключена възможността да се установи влияние върху ефективността и на фактори, свързани с характеристиките на участниците в групата.

Участници и методи на изследване

Изводка. Изследвани са 109 члена на групи от частни, държавни и неправителствени организации. Преобладават изследваните лица от държавни организации (50,5%) в сравнение с частните (39,9%) и неправителствените (10,1%). Изследваните мъже са 44%, а жените са 56%. Във възрастов план разпределението е: до 25-годишна възраст са 11% от участниците в изследването, между 26 и 35 г. — 41,3%, между 36 и 45 г. — 29,4% и над 46г. — 18,3%. 25,7% са със стаж до 1 г. в конкретната организация, 11% — със стаж от 1 до 3г., а 63,3% — със стаж над 3 г.

Въпросник за оценка на груповата ефективност. Въпросникът съдържа 20 твърдения, разпределени в 8 подскали (Hall, D. et al., 1982). Отделните подскали са свободни от социална желателност. Надеждността на въпросника в настоящото изследване е висока ($\alpha=0,88$). Отговорите са разположени в двуполюсен континуум с възможност за избор по 5-степенна скала. Например, на въпроса: „Като цяло доколко задачите на групата са известни и предсказуеми?“, зададените два полюса на отговорите са:

- „Задачите на групата са много непредсказуеми, никога не знаем какво е следващото нещо, което трябва да се направи“;
- „Задачите на групата са много предсказуеми, винаги знаем точно какво е следващото нещо, което трябва да направим“.

Отделните подскали отразяват следните параметри на ефективността: *Сложност на задачата* — отнася се до определеността и предсказуемостта на работните задачи, до тяхната трудност и взаимосвързаност, като се допуска, че по-високата структурираност и яснота водят до избягване на грешките и до по-високо качество на изпълнението. Подскалата за *участие* измерва степента на включеност и ангажираност на груповите членове в дейностите на групата. *Яснотата на целите* показва степента на разбиране, приемане и съгласие на общите цели от членовете на групата. Подскалата *изразяване на чувства* цели да разкрие в каква степен съществува атмосфера на откритост, доверие и подкрепа и доколко свободно членовете на групата показват чувствата си, свързани с груповата работа. Подскалата за *разрешаване на конфликти* установява възприемането на конфликтни ситуации в работния екип и начините на справяне с тях. *Лидерството* отразява доколко членовете на групата имат яснота за лидерските роли и позиции и за възможността да поемат и такива задължения в зависимост от ситуацията, както и в каква степен ръководителят на групата